

IZCILIE PANTIŅI

सुभाषितानि। *subhāṣitāni*¹

♪ 1) Krauklis ir melns, dzeguze arī. Kāda tiem atšķirība?
Kad pienāk pavasaris, tad dzirdi², kur krauklis, kur dzeguze dzied.

काकः कृष्णः पिकः कृष्णः कोभेदो पिककाकयोः।

kākaH krṢNaH pikaH krṢNaH ko bhēdo pika-kāka-joH

(burt. krauklis melns dzeguze melna kāda atšķirība dzeguze-krauklis-starp)

वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः॥

vasanta-samajē praptē kākaH kākaH pikaH pikaH

(burt. pavasara-laikā pienācis krauklis krauklis dzeguze dzeguze)

♪ 2) Gulbis ir balts, stārķis arī. Kāda tiem atšķirība?
Pienu no ūdens skaidri izšķir gulbis, bet stārķis nē.

हंसः श्वेतः बकः श्वेतः कोभेदो बकहंसयोः।

haMsaH švētaH bakaH švētaH ko bhēdo baka-haMsa-joH³

(burt. gulbis balts stārķis balts kāda atšķirība stārķis-gulbis-starp)

नीरक्षीरविवेके तु हंसो हंसो बको बकः॥

nīra-kṢīra-vivēkē tu haMso haMso bako bakaH

(burt. ūdens-piens-izšķiršanā bet gulbis gulbis stārķis stārķis)

♪ 3) Samsāras rūgtam kokam – divi augļi kā amrita saldme:
Labu teicienu rāsas bauda un labu cilvēku sabiedrība.

संसारकटुवृक्षस्य द्वे फले ह्यमृतोपमे।

saMsāra-kaTu-vrkṢasja dvē phalē hi amrto-pamē

(burt. samsāras-rūgtajam-kokam divi augļi kā amrita-nektārs)

सुभाषितरसास्वादः संगतिः सुजनैः सह॥

subhāṣita-rasā-svādaH saMgatiH sudžanaiH saha

(burt. labu teicienu-esences-bauda sabiedrība labiem draugiem ar)

♪ 4) Tik dāsns skopulis nav bijis un nebūs neviens,
Kas atdāvina naudu citiem, pats tai nepieskaroties.⁴

कृपणेन समो दाता न भूतो न भविष्यति।

krpaNēna samo dātā na bhūto na bhaviṢjati

(burt. skopulis tāds devība ne ir ne būs)

अस्पृशन्नेव वित्तानि यःपरेभ्यः प्रयच्छति॥

asprṣann ēva vittāni jaH parēbhjaH prajaččhati

(burt. nepieskaroties pat naudu jebkuram-citam atdod)

¹ Lielos burtus Š, T, D un N izrunā kā retrofleksus, mēles galu turot augslēju vidū.

² Lielais H norāda uz *visargu*, kas atbalso attiecīgo patskani.

³ Lielais M burts norāda uz *anusvāru*, bet to izrunā tāpat kā parasto **m** (vai arī citreiz tas izrunā pieskaņojas sekojošajam līdzskanī un skan kā attiecīgās līdzskaņu grupas nazāļi **n**, **ṅ**, **ng** vai **N**).

⁴ Dzīvē viņš tikai uzkrāj, pats neizmantojot un citiem neziedojot, bet pēc nāves visu viņa naudu tik un tā iegūst citi.

♪ 5) Retie novērtē citu tikumus, retie spēj mīlēt nabagus,
Retie strādā citu labā un noskumst dēļ citu bēdām.

विरला जानन्ति गुणान् विरलाः कुर्वन्ति निर्धने स्नेहम्।

viralā džānanti guNān viralāH kurvanti nir-dhanē snēham
(burt. retie zina tikumus retie dara bez-naudīgajos iemīlēšanos)

विरला परकार्यरताः परदुःखेनापि दुःखिता विरलाः ॥

viralā para-kārja-ratāH para-duhkhēna api dukhkitā viralāH
(burt. retie citiem-darbu-velta citu ciešanām arī cieš līdzī retie)

♪ 6) Bez kājām un tālu ceļo; daiļrunīgs un nav zinātnieks.
Bez mutes un runā tieši. Kas to uzminēs, tas būs gudrais.

अपदो दूरगामी च साक्षरो न च पण्डितः।

apado dūra-gāmī ča sākšaro na ča paNDitaH
(burt. bez-kājām tālu-iet un daiļrunīgs ne un zinātnieks)

अमुखः स्फुटवक्ता च यो जानाति सः पण्डितः ॥

amukhaH spuTavaktā ča jo džānāti saH paNDitaH
(burt. bez-mutes tieša-runā un kas zina viņš zinātnieks)

♪ 7) Tikumīgi ļaudis noliecas kā koki, nesdami augļus;
Bet sausi koki un mulķi cieņā nenoliecas nekad.

नमन्ति फलिनो वृक्षाः नमन्ति गुणिनो जनाः।

namanti phalino vRkšāH namati guNino džanāH
(burt. klanās nesoši-augļus koki klanās tikumīgi cilvēki)

शुष्कवृक्षश्च मूर्खाश्च न नमन्ति कदाचन ॥

šuškavRkšāščā mūrkhāščā na namanti kadāčana
(burt. sausi-koki un mulķi un ne klanās nekad)

♪ 8) Vai palma patiesi ir koks, un moskīts arī ir putns?
Vai jāņtārpiņš arī nes gaismu? Tad kā, mēs neesam dzejnieki?

एरण्डोऽपि तरुस्तावत् मशकोऽपि विहङ्गमः।

ēraNDo ' pi tarus tāvat mašako ' pi vihangamaH
(burt. palma arī koks patiesi kā moskīts arī putns)

खद्योतोऽपि किल ज्योतिः वयं न कवयः कथम् ॥

khadjoto ' pi kila džjotiH vajaM na kavajaH katham
(burt. jāņtārpiņš arī vai gaisma mēs ne dzejnieki kā)

9) Rokas izpušķo devība, kaklu – patiesība,
Auskari ir zinības. Kādas gan rotas vēl vajag?

हस्तस्य भूषणं दानं सत्यं कण्ठस्य भूषम्।

hastasja bhūšāNaM dānaM satjaM kaNThasja bhūšam
(burt. rokas pušķojums dāsnums patiesība kakla pušķojums)

श्रोत्रस्य भूषणं शास्त्रं भूषणैः किं प्रयोजनम् ॥

šrotrasja bhūšāNaM šāstraM bhūšanaiH kiM prajodžanam
(burt. ausu pušķojums zinības pušķojumi kādi vajadzīgi)

**10) Kur sliņķim rast zināšanas, kur nezinošam gūt naudu,
Kur nabagam rast draugus un nedraudzīgajam – laimi?**

अलसस्य कुतो विद्या अविद्यस्य कुतो धनम्।

alajasja kuto vidjā avidjasja kuto dhanam

(burt. nestrādīgais kur zināšanas nezinošais kur bagātība)

अधनस्य कुतो मित्रं अमित्रस्य कुतो सुखम्॥

adhanasja kuto mitraM amitrasja kuto sukham

(burt. nebagātais kur draugs nedraudzīgais kur laime)

**11) Zemie vēlas dārgumus, viduvējie – dārgumus un godu,
Viscēlākie vēlas tikai godu, jo kā dārgums viņiem ir gods.**

अधमा धनमिच्छन्ति धनं मानं च मध्यमाः।

adhamā dhanam ičchanti dhanaM mānaM ča madhjamāH

(burt. zemākie bagātību vēlas bagātību godu un viduvējie)

अत्तमा मानमिच्छन्ति मानो हि महतां धनम्॥

attamā mānam ičchanti māno hi mahatāM dhanam

(burt. augstākie godu vēlas gods kā viņiem bagātība)

**12) Viņu spēks ir viņu gudrība, bet kur muļķiem rast spēku?
Mežā pat trusītis uzvar lauvu, kas apdullis varenības dēļ.**

बुद्धिर्यस्य बल तस्य निर्बुद्धेस्तु कुतो बलम्।

buddhirjasja bala tasja nirbuddhēs tu kuto balam

(burt. gudrības spēks viņa negudriem bet kur spēks)

वने सिंहः मदोन्मत्तः शशाकेन निपातितः॥

vanē siMhaH madon-mat-taH šašakēna nipātitaH

(burt. mežā lauva spēka-reibuma-dēļ no truša sakauts)

**13) Kādas domas – tāda runa, kāda runa – tāda rīcība,
Tikumīgie saskaņo sevi domās, runās un darbos.**

यथा चित्तं तथा वाचो यथा वाचस्तथा क्रिया।

jathā čittaM tathā vāčo jathā vāčas tathā krijā

(burt. kāds prāts tāda runa kāda runa tāda rīcība)

चित्ते वाचि क्रितायां च साधूनामेकरुपता॥

čittē vāči kritājāM ča sādūnām ēka-rupatā

(burt. prātā runā darbībās un labajiem viens-ķermenis)

**14) Kā visi ūdeņi, kas krīt no debesīm, aizplūst uz jūru,
Tā jebkurš sveiciens dieviem nonāk absolūtajā realitātē.**

आकाशात् पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम्।

ākāšāt patitaM tojaM jathā gaččhati sāgaram

(burt.no-debesīm krītošie ūdeņi kā iet jūra)

सर्वदेवं नमस्कारं केशवं प्रति गच्छति॥

sarva-dēvaM namaskāraM kēšavaM prati gaččhati

(burt.viss-dievs sveiciens Krišna pretī iet)

15) Astoņpadsmit purānu tekstos Vjāsa izcēla divas frāzes:

Labu darot – gūsi svētību, bet kaitējot – mantosi grēku.

अष्टादशपुराणेषु व्यासस्य वचनद्वयम्।

aṢṭādaśa-purāNēṢu vjāsasja vačana-dvajam

(burt. 18-purānās Vjāsas teicieni-divi)

परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम्॥

paro-pakāraH puNjāja pāpāja para-pīDanam

(burt. pārējiem-darīt svētība noziegums pārējiem-kaitēt)

16) Zvēri paši par sevi neiesoļo guļoša lauvas mutē.

Tāpat arī darbi nepiepildās domās, bet gan rīkojoties.

उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः।

udjamēna hi sidhjanti kārjāNi na mano-rathaiH

(burt. centīgi kā piepildīties darbi nē domu-vēlmes)

न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः॥

na hi suptasja siMhasja pravišanti mukhē mrgāH

(burt. nē kā guļoša lauvas ieiet mutē zvēri)

ASTOŅU LOCĪJUMU PANTIŅI

Nom. ♪ 17) Taisnība uzvar, ne netaisnība; patiesība uzvar, ne meli;

Piedošana uzvar, ne dusmas; dievišķais uzvar, ne miesas kāres.

धर्मो जयति नाधर्मः सत्यं जयति नानृतम्।

dharmo džajati na adharmaH satjaM džajati na anRtam

(burt. taisnība uzvar ne netaisnība patiesība uzvar ne meli)

क्षमा जयति न क्रोधो देवो जयति नासुरः॥

kṢamā džajati na krodho dēvo džajati na asuraH

(burt. piedošana uzvar ne dusmas dievs uzvar ne dēmons)

Akk. ♪ 18) Vasudēvas dēlu, dievu, kas nonāvēja ļauno Kamsu un Čānūru;

Dēvakī vislielāko laimi – Krišnu es pielūdzu, visuma skolotāju.

वसुदेवसुतं देवं कंसचाणूरमर्दनम्।

vasudēva-sutaM dēvaM kaMsa-čānūra-mardanam

(burt. Vasudēvas-dēlu dievu Kamsas-Čānūras-nonāvētāju)

देवकीपरमानन्दं कृष्णं वन्दे जगद्गुरुम्॥

dēvakī-parama-ānandaM kRṢNaM vandē džagad-gurum

(burt. Dēvakī-vislielāko-prieku Krišnu pielūdzu visuma-guru)

Instr. ♪ 19) Gudrajiem laiks paiet ar dzeju, grāmatām un jokiem;

Bet muļķiem – ar reibumu, gulēšanu vai ķildām.

काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम्।

kāvja-šāstra-vinodēna kālo gaččhati dhīmatām

(burt. ar dzeju-rakstiem-jokiem laiks iet gudriem)

व्यसनेन तु मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा॥

vjasanēna tu mūrkhāNāM nidrajā kalahēna vā

(burt. ar reibumu bet muļķiem ar gulēšanu, ar strīdiem vai)

Dat. 🎵 20) [Ļauno] gudrība ir strīdiem, manta – lepnībai,
Ļauno spēks ir, lai kaitētu citiem.

विद्या विवादाय धनं मदाय

vidjā vivādāja dhanaM madāja

(burt. gudrība strīdiem manta lepnībai)

खलस्य शक्तिः परपीडनाय।

khalasja šaktiH para-pīDanāja

(burt. ļauno spēks citu-kaitēšanai)

**Bet labajiem viss ir tieši pretēji: gudrība – izziņai,
Manta – dāvanām, spēks – citu aizsardzībai.**

साधोस्तु सर्वं विपरीतमेतत्

sādhos tu sarvaM viparītam ētat

(burt. labo bet viss pretēji tas)

ज्ञानाय दानाय च रक्षणाय॥

ḡṇānāja dānāja ča rakṣāNāja

(burt. izziņai devībai un aizsardzībai)

Ablat. 🎵 21) Grāmata saka: nedod mani muļķa rokās,
Sargā no eļļas, ūdens un slikta iesējuma!

तैलाद्रक्षेत् जलाद्रक्षेत् रक्षेत् शिथिलबन्धनात्।

tailād rakṣēt džalād rakṣēt rakṣēt šithila-bandhanāt

(burt. no eļļas sargā no ūdens sargā sargā no vaļīga-iesējuma)

मूर्खहस्ते न दातव्यम् एवं वदति पुस्तकम्॥

mūrkha-hastē na dātavjam ēvaM vadati pustakam

(burt. muļķa-rokā ne dodama šādi saka grāmata)

Ģen. 🎵 22) Cilvēka rota – skaists izskats, izskata rota – tikumība,
Tikumū rotājums – izpratne, izpratnes rotājums – piedošana.

नरस्याभरणं रूपं रूपस्याभरणं गुणः।

narasja abharaNaM rūpaM rūpasja abharaNaM guNaH

(burt. cilvēka rotājums rumpis rumpja rotājums tikumi)

गुणस्याभरणं ज्ञानं ज्ञानस्याभरणं क्षमा॥

gunasja abharaNaM ḡṇānaM ḡṇānasja abharaNaM kṣamā

(burt. tikuma rotājums izpratne izpratnes rotājums piedošana)

Lok. 🎵 23) Draugu pārbauda nelaimē, kareivi - cīņas laukā,
Kalpu pārbauda pieklājībā, bet dāsumu - bada laikā.

व्यसने मित्रपरीक्षा शूरपरीक्षा रणङ्गणे भवति।

vjasanē mitra-parīkṣā šūra-parīkṣā raNangaNē bhavati

(burt. nelaimē drauga-pārbaude drošsirža-pārbaude cīņas-laukā ir)

विनये भृत्यपरीक्षा दानपरीक्षा च दुर्भिक्षे॥

vinajē bhṛtja-parīkṣā dāna-parīkṣā ča durbhikṣē

(burt. pieklājībā kalpa-pārbaude devības-pārbaude un sausumā)

**Vok. ♪ 24) Es godinu Tevi, visu pirmais dievs; Tu, gaismas devējs, svētī jel mani!
Es godinu Tevi, Tu dāvā mums dienu; Godbijīgi esi cildināts, rītausmas radītājs!**⁵

आदिदेव नमस्तुभ्यं प्रसीद मम भास्कर।

ādi-dēva namas tubhjaM prasīda mama bhās-kara
(burt. pirmdievs, gods Tev svētī mani gaismas-darītājs)

दिवाकर नमस्तुभ्यं प्रभाकर नमोस्तुते॥

divā-kara namas tubhjaM prabhā-kara namo stutē
(burt. dienas-darītājs, gods Tev rītausmas-darītājs, godbijīgi cildināts!)

Visi locījumi-1 ♪

**25-1) Rāma, dārgakmens visu karaļu vidū, vienmēr uzvar. Es pielūdzu Rāmu, Ramēšas vīru.
Rāmas nokauts ir naktī klejojošs dēmonu bars, tam Rāmam lai gods.**

रामो राजमणिः सदा विजयते रामं रमेशं भजे।

rāmo rādža-maṇiH sadā vidžjatē rāmaM ramēšaM bhadžē
(burt. Rāma rādžu-dārgakmens vienmēr uzvar Rāmu Ramešu pielūdzu)

रामेणाभिहता निशाचरचमू रामाय तस्मै नमः।

rāmēNa abhihatā nišā-čara-čamū rāmāja tasmai namaH
(burt. Rāmas noslaktēta nakts-klaidoņu-armija Rāmam tam gods)

**Nav nekā svarīgāka un pārāka par Rāmu, es esmu Rāmas kalps.
Ak, Rāma, pacel mani, lai mans prāts vienmēr būtu ar Tevi!**

रामान्नास्ति परायणं परतरं रामस्य दासोऽस्म्यहम्।

rāmān na asti parājaNaM parataraM rāmasja dāso 'smi aham
(burt. par Rāmu ne ir svarīgāka pārāka Rāmas kalps esmu es)

रामे चित्तलयः सदा भवतु मे भो राम मामुद्धर॥

rāmē čittalajaH sadā bhavatu mē bho rāma mām uddhara
(burt. Rāmā prāta-patvērums vienmēr lai būtu man ak Rāma mani pacel)

Visi locījumi-2 ♪

**25-2) Lai Krišna-Trīs Pasauļu guru mūs sargā! Krišnu es godinu.
Krišna iznīcina nemirstīgos naidniekus. tam Krišnam lai slava!**

कृष्णो रक्षतु नो जगत्रयगुरुः कृष्णं नमस्याम्यहम्।

.kRŠNo rakṣatu no džaga-traja-guruH kRŠNaM namasjāmi aham.
(burt. Krišna sargā mūs pasaules-trīs-guru Krišnu godinu es)

कृष्णेन अमरशत्रवो विनिहताः कृष्णाय तस्मै नमः।

.kRŠNēna amara-šatravo vinihatāH kRŠNāja tasmai namaha.
(burt. Krišnas(no) nemirstīgie-naidnieki iznīcināti Krišnam tam gods)

**Tieši no Krišnas ir radusies šī pasaule, es esmu Krišnas kalps.
Iekš Krišnas pastāv šis visums. Ak, Krišna, sargā mani!**

कृष्णात् एव समुत्थितं जगदिदं कृष्णस्य दासोऽस्म्यहम्।

.kRŠNāt ēva samutthitaM džagad idaM kRŠNasja dāso 'smi aham.
(burt. Krišnas(no) tikai radusies pasaule šī Krišnas kalps esmu es)

कृष्णे तिष्ठति सर्वमेतदकिलं हे कृष्ण रक्षस्व माम्।

.kRŠNē tiṣṭhati sarvaM ētad akilaM hē kRŠNa rakṣasva mām.
(burt. Krišnā stāv viss šis kosmos ak Krišna sargā mani)

⁵ Šī ir lūgšana saulei, tāpēc latviešu kultūrā ies runa par sievišķo dievību.

POTENCIĀLĀS (darb.v.) FORMAS (26.-29. pantiņi)

♪ 26) Ja kāds vēlas izkļaides, tam jāatmet gudrība,
Ja kāds vēlas gudrību, tam jāatmet izkļaides.

सुखार्थी चेत् त्यजेद्विद्यां

sukha-arthī cēt tjadžēd vidjāM

(burt. laimi-gribošais ja jāatmet gudrību)

विद्यार्थी चेत् त्यजेत् सुखम्।

vidja-arthī cēt tjadžēt sukham

(burt. gudrību-gribošais ja jāatmet laimi)

Kur ir tā cilvēka gudrība, kas tiecas pēc izkļaidēm?

Kur ir tā cilvēka izkļaides, kas tiecas pēc gudrības?

सुखार्थिनः कुतो विद्या

sukha-arthinaH kuto vidjā

(burt. laimi-gribošajam kur gudrība)

कुतो विद्यार्थिनः सुखम्।

kuto vidja-arthinaH sukham

(burt. kur gudrību-gribošajam laime)

♪ 27) Ir jāspēr soļi ar skaidru skatu; jādzer ūdens, kas izkāsts caur drānu;
Jāteic runas, kas ar patiesību tīrītas; jāizturas saskaņā ar skaidru prātu.

दृष्टिपूतं न्यसेत् पादं वस्त्रपूतं पिबेत् जलम्।

dRŠTi-pūtaM njasēt pādaM vastra-pūtaM pibēt džalam

(burt. skatiens-skaidru jānoliek pēdu drāna-skaidru jādzer ūdeni)

सत्यपूतां वदेत् वाणीं मनःपूतं समाचरेत्॥

satja-pūtaM vadēt vāNīM manaH-pūtaM samāčarēt

(burt. patiesība-skaidri jāsaka vārdi prāts-skaidru jāizturas)

♪ 28) Tiecies pēc vēl neiegūtām lietām, bet iegūto sargā no visa spēka!
Nosargāto uzkrāj krietnā veidā, un uzkrāto ziedo svētvietās!

धनमलब्धं काङ्क्षेत, लब्धं रक्षेत् प्रयत्नतः।

dhanam alabdhaM kāngŠēta, labdhaM rakŠēt prajatnataH

(burt. mantu neiegūto vēlies, iegūto sargā cik-iespējams)

रक्षितं वर्धयेत् सम्यक्, वृद्धं तीर्थेषु निक्षिपेत्॥

rakŠitaM vardhajēt samjak, vRddhaM tīrthēŠu nikŠipēt

(burt. nosargāto vairo patiesi, uzkrāto svētvietās nolikt)

♪ 29) Ar mieru jāuzvar dusmas; ļaunais ar labo jāuzvar;
Jāuzvar skopais ar dāsnumu un meli – ar patiesību.

अक्रोधेन जयेत् क्रोधम् असाधुं साधुना जयेत्।

akrodhēna džajēt krodhaM asādhuM sādunā džajēt

(burt. ne-dusmas jāuzvar dusmas ne-labais ar-labo jāuzvar)

जयेत् कदर्यं दानेन जयेत् सत्येन चानृतम्॥

džajēt kadarjaM dānēna džajēt satjēna ča anRtam

(burt. jāuzvar skopais ar-dāsnumu jāuzvar ar-patiesību un meli)

♪ 30) Ne zagļi nozog, ne kungi atņem, ne brāļi sadala, ne arī nastu rada,
Jo vairāk izdod, jo vairojas pār visām bagātībām vispārākā – gudrība.

न चोरहार्यं न च राजहार्यं न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि।

na čora-hārjaM na ča rādža-hārjaM na bhrātR-bhādžjaM na ča bhāra-kāri
(burt. ne zagļu-paņemts ne arī kungu-paņemts ne brāļu-sadalīts ne arī nastu-radošs)

व्यये कृते वर्धते एव नित्यं विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्॥

vjajē kRtē vardhatē ēva nitjaM vidjā-dhanaM sarva-dhana-prādhānam
(burt. izdevumi rodas pieaug tikai vienmēr gudrība-bagātība visu-bagātību-pārāka)

♪ 31) Šis pieder man, bet tas – citiem, tā skaita šaurpierīši,
Bet tiem, kam plašs prāts, pasaule ir viena ģimene.

अयं निजः परो वेत्ति गणना लघुचेतसाम्।

ajaM nidžaH paro vētti gaNanā laghu-čētasām
(burt. šis personīgs citi apzinās rēķināšana šauriem-prātiem)

उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्॥

udāra-čaritānām tu vasudha iva kuTumbakam
(burt. plašiem-prātiem bet pasaule pat ģimene)

♪ 32) Par labu citiem koki nes augļus;

Par labu citiem upes plūst;

Par labu citiem govīs dod pienu;

Dēļ citu labuma šīs ķermenīs mans.

परोपकाराय फलान्ति वृक्षाः

para-upakārāja phalānti vRkṢāH
(burt. citu-labumam augļojas koki)

परोपकाराय वहन्ति नद्यः।

para-upakārāja vahanti nadjaH
(burt. citu-labumam plūst upes)

परोपकाराय दुहन्ति गावः

para-upakārāja duhanti gāvaH
(burt. citu-labumam pienoņas govīs)

परोपकारार्थमिदं शरीरम्॥

para-upakāra-artham idaM śarīram
(burt. citu-labuma-dēļ šīs ķermenīs)

♪ 33) Tie izskauž prāta kūtrumu un runās iesēj taisnību,

Tie ved pie cieņas izaugsmes un iznīcina ļaunumu,

Tie prātu attīra, it visur slavu izplata,

Ak, saki, vai ir kaut kas, ko nepaveic labi draugi?

जाड्यं धियो हरति सिञ्चति वाचि सत्यं

džādjaM dhijo harati siñčati vāči satjaM
(burt. kūtrumu prāta nogalina izkaisa runas patiesību)

मानोन्नतिं दिशति पापमपाकरोति।

māno-unnatiM dišati pāpam apākaroti
(burt. cieņa-izaugsme norāda ļaunumu iznīcina)

चित्तं प्रसादयति दिक्षु तनोति कीर्तिं

ċittaM prasādajati dikṣu tanoti kīrtiM
(burt. prātu attīra virzienos izplata slavu)

सत्सङ्गतिः कथय किं न करोति पुंसाम्॥

sat-sangatiH kathaja kiM na karoti puMsām
(burt. laba-sabiedrība saki ko ne dara cilvēkam)

**♪ 34) Kur sievietes godina, tur dievietes iemājo,
Kur sievietes nicina, tur viss kļūst neauglīgs.**

यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः।

jatra nārjas tu pūḍḗjantē rāmantē tatra dēvatāH
(burt. kur sievietes bet godina spēlējas tur dievietes)

यत्रैतास्तु न पूज्यन्ते सर्वास्तत्राफलाः क्रियाः ॥

jatra itās tu na pūḍḗjantē sarvās tatra apalāH krijāH
(burt. kur tās bet ne godina visas tur neauglīgas darbības)

**♪ 35) Divkrāsu dzeguze izslāpusi lūdz mākonim dažas lietus lāses,
Bet tas arī visumu pilda ar ūdeni, ak, kāds diža vīra dāsnums!**

चातकस्त्रिचतुरान् पयःकणान् याचते जलधरं पिपासया।

ċātakas tri-ċaturān pajah-kaNān jāċatē dḗaladharam pipāsajā
(burt. dzeguze trīs-ċetras ūdens-lāses lūdz mākonim ar-slāpēm)

सोऽपि पूरयति विश्वमम्भसा हन्त हन्त महतामुदारता।

So' pi pūrajati viṣvam ambhasā hanta hanta mahatām udāratā
(burt. viņš arī pielej visumu ar-ūdeni ak ak diženo dāsnums)

**36) Viņi – simts, bet mēs – pieci, tā tas ir savējo ķildās;
Bet kad nonāk līdz cīņai ar citiem, mēs esam simts un pieci.**

ते शतं हि वयं पञ्च स्वकीये विग्रहे सति।

tē šataM hi vajaM pañċa svakījē vighrahē sati
(burt. viņi simts kā mēs pieci savējā strīdā ir)

परैस्तु विग्रहे प्राप्ते वयं पञ्चाधिकं शतम्॥

parais tu vighrahē prāptē vajaM pañċā-dhikaM šatam
(burt. ar-citiem bet strīdā nonākot mēs pieci-pāri simtam)

**37) Es slavīnu Vālmīki, kas kā dzeguze uzlaidies uz dzejas zariņa,
Saldi čivinādams saldās skaņas: „Rāma, Rāma!”**

कूजन्तं राम रामेति मधुरं मधुराक्षरम्।

kūḗjantaM rāma rāma ēti madhuraM madhura-akṣaram
(burt. čivinādama Rāma Rāma šo saldi saldo-skaņu)

आरुह्य कविताशाखां वन्दे वाल्मीकिकोकिलम्॥

āruhja kavitā-šākhāM vandē vālmīki-kokilam
(burt. pacēlies dzejas-zarā slavīnu Vālmīki-dzeguzi)

**38) Vālmiki-svētais lauva, dzejas meža klejotājs,
Izdzirdot viņa rēcienu-stāstu par Rāmu, kurš (gan) neiet viscēlāko ceļu.**

वाल्मीकेर्मुनिसिंहस्य कवितावनचारिणः।

vālmikēṛ muni-siMhasja kavitā-vana-čāriNaH
(burt. Vālmīki svētā-lauvas dzejas-meža-klejotāja)

शृण्वन्नामकथानादं को न याति परां गतिम्॥

šRNvan rāma-kathā-nādaM ko na jāti parāM gatim
(burt. izdzirdot Rāmas-stāsta-rēcienu kurš ne iet pārāko taku)

**♪ 39) Tam, kam nav pašam izpratnes, ko gan viņam var raksti dot?
Tam, kuram nav acu, ko gan viņam dos spogulis?**

यस्य नास्ति स्वयं प्रज्ञा शास्त्रं तस्य करोति किम्।

jasja nāsti svajaM pradžṇā šāstraM taśja karoti kim
(kam nav savas gudrības raksts tam dara ko)

लोचनाभ्यां विहीनस्य दर्पणः किं करिष्यति॥

ločanābhjāM vihīnasja darpaNaH kiM karišjati
(acīm nav(kam) spogulis ko darīs)

*(no „Pañčatantras”, „Mahābhāratas” „Šrī Rāma rakša stotras”,
Kālidāsas, valdnieka Bartrihari u.c. darbiem)*

/tulkojums no sanskrita – Agita Baltgalve/